

amnesty

MEDLEMSBLAD FOR AMNESTY INTERNATIONAL | JUNI 2022

TEMA:
KRIGSFORBRYDELSE
I UKRAINE

JAGTEN PÅ BEVISERNE

SKAMSTØTTENS REJSE

Nedrivning i Hongkong gjorde
dansk skulptur verdenskendt

DØDEN BAG MURENE

På besøg i et fængsel, hvor
banderne hersker

TVUNGET UNDER JORDEN

Afghanistans kvindelige aktivister
fortæller

> LEDER

DANMARKS DOBBELTMORAL

”

Den varme modtagelse af ukrainere står i skærende kontrast til vores behandling af andre flygtninge

Vibe Klarup
Generalsekretær
i Amnesty
International
Danmark

Siden Rusland indledte sin brutale og ulovlige krig i Ukraine, har millioner af civile ukrainere måtte træffe et hjerteskerende valg.

Nogle har søgt tilflugt i beskyttelsesrum under jorden, mens Putins bomber er regnet ned over deres byer. Andre har måtte forlade deres hjem og er nu internt fordrevne i Ukraine. Millioner har krydset grænsen og søgt sikkerhed i andre europæiske lande, hvor de med rette er blevet mødt med sympati og politisk velvilje.

Men når det kommer til den europæiske vilje til at hjælpe mennesker på flugt, har krigen også udstillet en dobbeltmoral af værste skuffe.

Tag et land som Polen, der for nylig var på koalitionskurs med EU, fordi regeringen er ved at undergrave retssystemets uafhængighed. I dag roses landet for sin modtagelse af ukrainske flygtninge, selvom vi i Amnesty for nyligt kunne afsløre, at myndighederne det seneste år har tilbageholdt næsten 2.000 mennesker, blandt andet flygtninge fra Syrien og Afghanistan, i uhumske fængsler uden kontakt til omverdenen. De tilbageholdes på alt for lidt plads, ydmyges ved hyppige kropsvisitationer og udsættes i ekstreme tilfælde for tvangsbedøvelse. Deres forbrydelse? At søge tilflugt fra krig og forfølgelse, akkurat som de ukrainere, der er flygtet fra Putins bomber.

Heller ikke i Danmark kan vi sige os fri for at have forskellige standarder alt efter, hvilken flygtning, vi står over for. Det har været rørende at se, hvordan hele det danske samfund er trådt sammen for at sikre ukrainere adgang til bolig, skoler

og arbejdsmarked. Og hvordan der fra politisk side er indført en særlov, der giver hurtig adgang til opholdstilladelser.

Men den varme modtagelse står i skærende kontrast til vores behandling af andre flygtninge. Den ældre syriske mand, der lige nu går og afventer, om Danmark fortæller ham, at han skal rejse tilbage til et land, der stadig er i krig, og hvor den diktator, han flygtede fra, fortsat er ved magten. Gymnasiepiggen med rødder i Afghanistan, der får frataget sin opholdstilladelse samtidig med, at Taleban nægter piger på hendes alder adgang til uddannelse og brutalt jager redelige aktivister.

Vi må kalde det, hvad det er: Grov forskelsbehandling af mennesker på flugt.

Mit håb er, at vores medfølelse med de ukrainske flygtninge på den lange bane udvides til også at gælde andre mennesker i nød. At den varme, forståelse og empati, vi har mødt de ukrainske flygtninge med, bliver det nye udgangspunkt for vores håndtering af mennesker på flugt. At vi husker, at en flygtning er en flygtning; et menneske, der har ret til beskyttelse.

Politisk er der dog lang vej endnu.

Et klart flertal i Folketinget stemte i maj måned et forslag ned, der ville have betydet, at flygtninge først kan sendes ud af Danmark, når der er varige og sikre forhold i deres hjemland.

Det mål arbejder vi videre for i Amnesty. Og vi stopper ikke med at lægge pres på vores politikere, så de fremover vedtager fair love i stedet for særlove.

MEDLEMSBLAD FOR
DANSK AFDELING AF
AMNESTY INTERNATIONAL

Redaktør:

Bjarke Windahl

Ansvarshavende:

Vibe Klarup

Redaktion:

Nora Rahbek Kanafani,

Roberto Zacharias,

Malene Haakansson,

Jarl Viktor Schultz

Kontakt:

medlemsblad@
amnesty.dk

Korrektur:

Mogens Bähncke

Design og produktion:

vahle+nikolaisen

Forside: Olga

Ivashchenko/Amnesty

Oplag: 64.163

Abonnementspris:

200 kr. pr. år

ISSN: 0906-4184

Udkommer næste

gang: 01. Nov. 2022

Artikler, der er under-

skrevet med navn, kan

indeholde synspunkter,

der ikke nødvendigvis

reflekterer Amnesty

Internationals holdning.

Eftertryk med kilde-

angivelse er kun tilladt

efter forudgående aftale

med redaktionen.

Amnesty International

Gammeltorv 8,

4. og 5. sal,

1457 København K

Tlf. 33 45 65 65

www.amnesty.dk

amnesty@amnesty.dk

16

08

^ **TEMA: KRIGSFORBRYDELSE**
I UKRAINE

22

27

24

”
Skamstøtten
er blevet
verdenskendt

> INDHOLD

04 Nyheder

08 Tema: Krigsforbrydelser i Ukraine

Med bomberester fra ruinerne afslører våbeneksperten Brian Castner krigsforbrydelser

14 Danmark på knæ for Kina

Inddragelsen af tibetanske flag kickstartede for ti år siden den danske Tibetskandale

16 År nul under Taleban

Mød Afghanistans kvindelige aktivister, som i dag er tvunget i skjul, mens Taleban tilbageruller deres rettigheder

22 Skamstøttens rejse

Jens Galschiøts skulptur er fjernet i Hongkong. Men symbolet er stærkere end nogensinde

24 Døden i Ecuadors fængsler

På besøg i et fængsel, hvor banderne styrer, hvem der lever og dør

27 Angrebet med Pegasus

Med dyr og sofistikeret spyware tiltvang Ungarns myndigheder sig adgang til journalistens Szabolcs Panyis telefon

30 Aktivisme og arrangementer

Pride i Danmark, aktivisme for Ukraine og meget mere

Foto: Alexander Koriakov/Ritzau Scanpix

▲ En demonstrant, der protesterer mod Ruslands invasion af Ukraine, føres bort af politiet i Sankt Petersborg.

KREML STRAMMER GREBET

Efter invasionen af Ukraine er ytringsfriheden for russiske borgere, undervisere og medier kommet under stadigt større pres. Amnesty er lukket ned i Rusland.

16. marts blev Veronika Belotserkovskaja, en madblogger med 850.000 Instagram-følgere, den første enkeltperson til at blive anklaget for at have forbrudt sig mod en netop indført russisk lov. Loven gør "miskreditering af Ruslands væbnede styrker" til en forbrydelse, der kan straffes med op til ti år i fængsel – 15 år, hvis ytringerne har haft "alvorlige konsekvenser." Loven er siden blevet udvidet, så det nu også er en forbrydelse at dele "fake news" om russiske regeringsrepræsentanter i udlandet.

Samtidig er russiske myndigheder begyndt at slå hårdere ned på journalister. Den 13. april blev Mikhail Afanasyev, chefredaktør på onlinemediet Novy Fokus, arresteret af russiske sikkerhedsstyrker. Samme dag arresterede politiet også Sergei Mikhajlov, grundlægger af avisen LIStok. Begge står nu anklaget for at sprede "bevidst falsk information om den russiske hær", hvilket kan straffes med fængsel i op til ti år.

"Myndighederne er åbenbart ikke længere tilfredse med blot at blokere kritiske nyhedsmedier eller tvinge reportere i eksil. Nu er de begyndt at fængsle journalister, der dækker eksempelvis anti-krigsprotester", siger Marie Struthers, Amnestys direktør for Østeuropa og Centralasien.

Også russiske undervisere er begyndt at blive fyret for anti-krigsytringer, og forelæsninger bruges til at indoktrinere studerende. Således blev Roman Melnichenko, lektor ved Volgograd Statsuniversitet, fyret den 19. april for at dele et anti-krigsbudskab på det sociale medie VKontakte. Afskedigelsen af Melnichenko er blot ét eksempel på den nye linje i Rusland, hvor Amnesty også er bekendt med sager om, at børn og unge tvinges til at deltage i arrangementer, som skal støtte op om krigen.

Amnesty selv er ligeledes ramt af angrebene mod civilsamfundet i Rusland. I marts blev adgangen til Amnestys russisk-sprogede hjemmeside blokeret, og i april lukkede myndighederne Amnestys kontor i Rusland.

+

Hundredvis af flygtninge, fanget i Australiens offshore-baserede asylsystem får mulighed for at genbosætte sig i **New Zealand** over de næste tre år.

+

Den første dom for krigsforbrydelser er faldet i **Ukraine**. En russisk soldat er dømt for drabet på en civil ukrainsk mand.

+

Et dansk medlem af Jehovas Vidner, Dennis Christensen, er løsladt efter fem års fængsel i **Rusland**.

+

÷

Siden militærkuppet i **Myanmar** sidste år er tæt ved 1500 mennesker dræbt og mere end 11.000 arresteret.

÷

Danmark vil placere dømte udlændinge til afsoning i Kosovo, selvom det risikerer at skade deres muligheder for kontakt med deres familier.

÷

Tyrkiet har efter en politisk motiveret retssag idømt civilsamfundslederen **Osman Kavala** fængsel på livstid.

AMNESTY TIL FIFA: KOMPENSÉR ARBEJDERE

Den internationale fodboldorganisation, FIFA, bør øremærke mindst 440 millioner dollars til at kompensere de hundredtusinder af migrantarbejdere, hvis menneskerettigheder er blevet krænket i forbindelse med det forestående VM i Qatar.

Det mener Amnesty International, som fremsætter kravet, seks måneder før VM fløjtes i gang på Al Thumama Stadium i Doha.

440 millioner dollars i compensation matcher det beløb, som FIFA uddeler i præmiesum ved VM, og det er kun rimeligt, mener Agnès Callamard, generalsekretær i Amnesty International:

"I årevis er lidelserne udholdt af dem, der gjorde dette verdensmesterskab muligt, blevet skubbet ind under gulvtæppet. Det er på tide, at FIFA og Qatar går sammen om at udforme et omfattende kompensationsprogram, der sætter arbejderne i centrum, og som sikrer, at ingen overlast forbliver upåtalet."

Saudisk blogger endelig fri

Efter ti års fængsel i Saudi-Arabien er Raif Badawi endelig blevet løsladt. Han blev i 2012 arresteret for at oprette en kritisk hjemmeside om de politiske og sociale forhold i sit hjemland, og ud over den lange fængselsstraf blev den saudiske menneskerettighedsforkæmper idømt 1000 stokkeslag. Raifs kone og børn bor i dag i Canada, hvor de har politisk asyl. Amnesty – der i årevis har kæmpet for Badawis løsladelse – kræver, at hans rejseforbud også bliver ophævet, så han langt om længe kan blive genforenet med sin familie.

Flere henrettelser i Iran og Saudi-Arabien

Amnestys globale statistik om dødsstraf for 2021 viser foruroligende tendenser, men også det næstlaveste globale antal henrettelser siden 2010.

2.052

dødsdomme i 56 lande.

Mindst 579

henrettelser på tværs af 18 lande.

Iran henrettede

mindst 314

personer i 2021.

Saudi-Arabien henrettede

65 mennesker.

Mere end en fordobling fra året før.

Kina, Vietnam og Nordkorea

skjuler sine henrettelser for omverdenen.

108 lande

har i dag afskaffet dødsstraffen. Da Amnesty begyndte sit arbejde imod dødsstraf i 1977, havde kun 16 lande afskaffet den.

AMNESTY: DRAB PÅ JOURNALIST I ISRAEL SKAL FOR ICC

Israels beslutning om ikke at efterforske mordet på Al-Jazeera-journalisten Abu Aqleh er en krænkelse af landets forpligtelser under international lov, mener Amnesty. Shireen Abu Aqleh, en kendt og populær journalist blandt palæstinensere, blev dræbt den 11. maj. Her dækkede hun en israelsk militærindsats i byen Jenin på Vestbredden, da hun blev ramt i hovedet af et skud.

Amnesty kræver, at drabet på Abu Aqleh bliver undersøgt af Den Internationale Straffedomstol. Saleh Higazi, vicedirektør for Amnesty i Mellemøsten og Nordafrika, kalder drabet for en blodig påmindelse om det system, Israel håndhæver overfor palæstinenserne:

“Israel dræber palæstinensere til højre og venstre under straffrihed. Hvor mange flere skal slås ihjel, før

det internationale samfund skrider til handling og sikrer, at Israel holdes ansvarlig for sine vedvarende forbrydelser mod menneskeheden?”

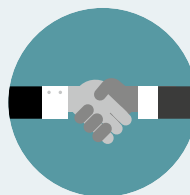
Israelske myndigheders afvisning af at undersøge drabet sker med henvisning til, at de ikke har mistanke om, at noget kriminelt er foregået.

amnesty AFTRYK

Amnesty Danmarks arbejde i glimt

Ved en konference med deltagelse af store danske virksomheder, Erhvervsministeriet, Dansk Industri m.fl. satte Amnesty fokus på EU's lovforslag om virksomheders ansvar.

Amnestys Tech-team besøgte Udenrigsministeriet for at bede om dansk støtte til at bremse handlen med overvågningsprogrammet Pegasus.

Amnesty medarrangerede på Christiansborg Slotsplads en demonstration for en fair flygtningepolitik, der beskytter mennesker, uanset hvorfra de er flygtet.

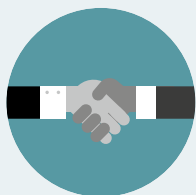
FORBRYDELSER MOD MENNESKEHEDEN I TIGRAY

Etnisk udrensning finder sted lige nu i Etiopiens vestlige Tigray-region. Det slår Amnesty International og Human Rights Watch fast i en ny omfattende rapport.

Sikkerhedsstyrker fra Amhara-regionen og nyudnævnte civile myndigheder i Tigray står bag drab på civile, massevoldtægter, massearrestationer, tvungne deportationer og slaveri. Dette foregår med accept og mulig deltagelse af etiopiske føderale styrker. Overgrebene har fundet sted siden november 2020 og udgør krigsforbrydelser og forbrydelser mod menneskeheden. Etiopiske myndigheder har begrænset adgangen til og uafhængig overvågning af, hvad der foregår i Tigray-regionen.

90-ÅRIG KARDINAL ARRESTERET I HONGKONG

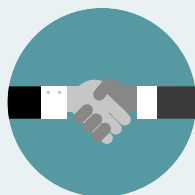
Hongkongstyrets undertrykkelse af kritikere fortsætter ufortrødent. Fire menneskerettighedsforkæmpere blev i maj arresteret – heriblandt den 90-årige katolske kardinal Joseph Zen (t.h. på fotoet, red). Deres "forbrydelse" bestod i, at de havde ydet juridisk, økonomisk og medicinsk hjælp til medborgere, der ligesom dem har vist deres utilfredshed med regimet. De risikerer nu flere års fængsel.

Amnesty mødtes med landstræner i herrefodbold Kasper Hjulmand for at diskutere, hvordan menneskerettighederne kommer på dagsordenen under VM i Qatar.

I et høringsvar påpegede Amnesty bl.a., at lovforslaget om udflytning af fængselspladser til Kosovo risikerer at indskrænke fangers mulighed for at holde kontakt med deres familier.

Til et møde på den russiske ambassade i København overrakte Amnesty underskrifter fra mere end 30.000 danskere med krav om at stoppe invasionen og beskytte civile.

Amnesty sendte brev til statsministeren med seks menneskerettighedsbekymringer, som hun burde drøfte med Indiens premierminister, da han besøgte København.

På sporet af krigsforbrydelser i

UKRAINE

Amnestys våbenekspert Brian Castner interviewer øjenvidner og graver sig igennem ruinerne i Ukraines ødelagte byer for at finde bomberester, der kan dokumentere krigsforbrydelser.

Af: Roberto Zacharias og Bjarke Windahl
Foto: Olga Ivashchenko/Amnesty

Inden den 45-årige amerikaner blev ansat i Amnesty International, var Brian Castner bombetekniker i USA's hær, hvor han blandt andet var udsendt til Irak i en længere periode. Hans job var at vide, hvordan forskellige typer eksplosive våben virker, hvordan man skiller dem ad, og hvordan man på en sikker måde undersøger og dokumenterer deres effekt efter et angreb.

5 BRUD PÅ KRIGENS REGLER

Rusland har angrebet børnehaver og hospitaler

Rusland har brugt forbudte klyngebomber

Rusland har angrebet civile i kø efter brød

Russiske styrker har henrettet civile ukrainere

Ukrainsk militær har fremvist russiske krigsfanger

[Amnesty.dk/ukraine](https://amnesty.dk/ukraine)

Sidste sommer befandt Brian Castner sig i Kabul, da byen blev overtaget af Taleban. Før sin langvarige mission i Afghanistan havde han som kriseresearcher og våbenekspert i Amnesty besøgt flere forskellige konfliktområder rundt om i verden for at dokumentere krigsforbrydelser. Og to uger efter den russiske invasion af Ukraine befandt han sig på et hotelværelse i Polen, hvor han sammen med sin lokale hjælper forberedte sig på at rejse ind i Ukraine:

”Vi øvede på hinanden, hvordan man bruger en årepresse og udfører andre former for livsreddende førstehjælp. For selv i byen Lviv, som var udgangspunktet for vores arbejde, var der luftangreb hver dag. Krydsermissiler slog ned få kilometer fra det sted, hvor vi boede, så truslen var ganske reel”, siger Brian Castner.

Valget af byen Lviv i det vestlige Ukraine var ikke tilfældig. For amerikaneren med den militære baggrund vidste præcis, hvordan han sammen med to kolleger fra Amnestys kriseteam skulle forberede sit arbejde med at undersøge mulige krigsforbrydelser, begået mod civilbefolkningen i Ukraine: De skulle kende frontlinjens bevægelser. De ville få brug for tolke og chauffører, der kunne stå standby døgnet rundt. Og så var der alt udstyret: Hjelme, skudsikre veste, førstehjælpsudstyr, satellitkommunikationsudstyr og såkaldte burner phones, hvilket er telefoner uden abonnement, der kun bruges til et bestemt formål for at undgå sporing.

”Efter at være ankommet til Lviv oprettede vi en base og begyndte at lede efter mennesker, vi kunne tale med, og udpege steder, hvor vi kunne samle fysiske beviser”, siger Brian Castner og fortsætter:

”På det tidspunkt var Lviv fuld af mennesker på flugt fra kampene i Kyiv, Mariupol, Kharkiv og andre steder. Så hver dag tog vi hen til byens beskyttelsesrum for at finde ud af, hvem der lige var ankommet, siden vi var der sidst”.

Vælger ikke side

Der er flere grunde til, at Amnestys kriseresearchere først rejste ind i Ukraine to uger efter Ruslands invasion. De skal være helt uafhængige, når de udfører deres arbejde, og derfor vælger de ikke side, når det handler om sikkerheden. Det betyder eksempelvis,

at Brian Castner ikke beder om militær beskyttelse og aldrig kører i konvoj:

”Mit mål er altid at blande mig så meget som muligt med folkemængden, så ingen ved, at jeg er der. Så hvis jeg eksempelvis står på et gadehjørne i Mosul i Irak, og en eller anden taler arabisk til mig, så føler jeg, at jeg gør det godt”, siger han.

Selvom sikkerheden har den højeste prioritet, har den erfarne kriseresearcher flere gange været i livsfare.

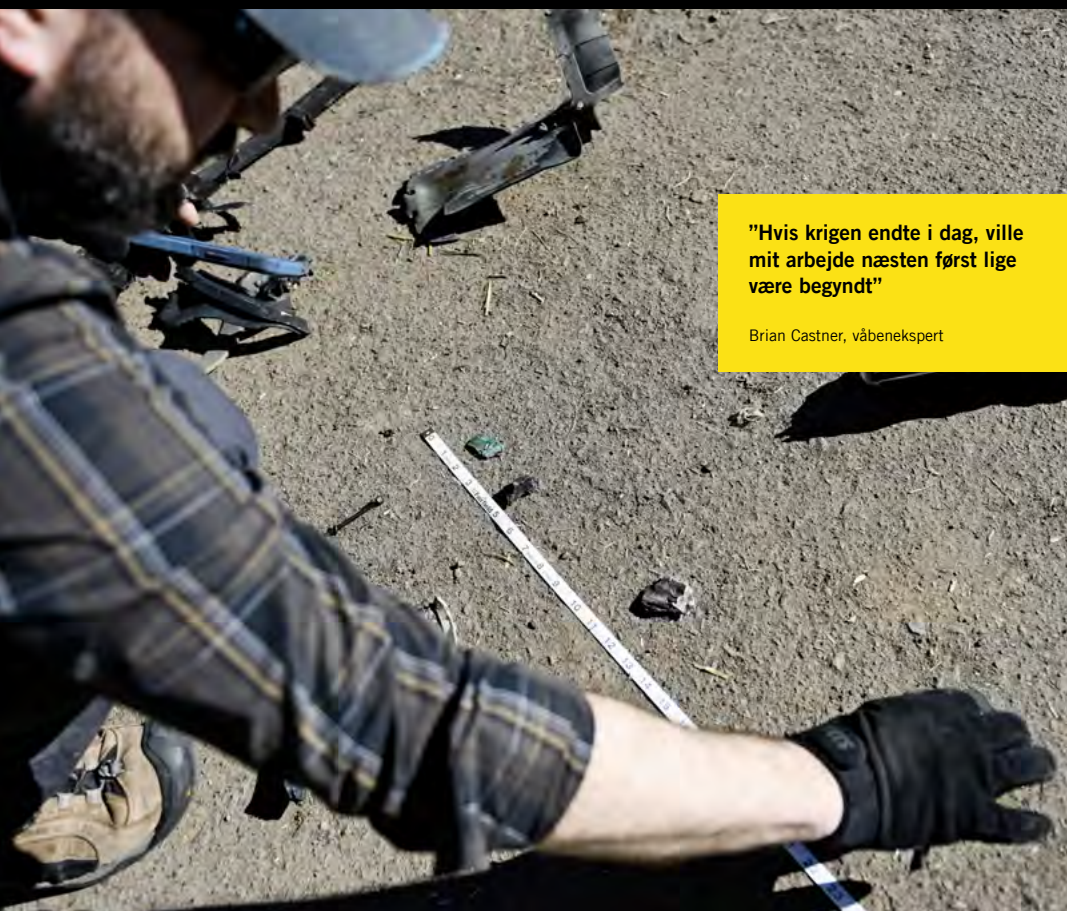
”Det er altid farligt at være i et land, hvor der er en konflikt, og i min tid i Amnesty har jeg oplevet flere ubehagelige situationer. Jeg har blandt andet været i Tripoli i Libyen for at undersøge et missilangreb, da der pludselig kom flere raketter og mortergranater. Det er lidt anderledes i Ukraine, hvor du enten er ved fronten – hvor der ikke er sikkert nogen steder – eller i en by som Rivne, der tidligere er blevet angrebet”.

Da Amnestys kriseteam rykkede ind i Ukraine, havde alverdens medier allerede rapporteret fra krigen i dagevis. Men jobbet som kriseresearcher for Amnesty kan ikke sammenlignes med en journalists opgave, forklarer Brian Castner:

”Hvis en journalist står på et gadehjørne i Kharkiv, når en mortergranat slår ned, er det en historie. Hvis det samme skete for mig, ville jeg ikke kunne udføre mit job. For jeg har brug for at kunne sætte mig ned og tale med folk og stille dem meget udførlige spørgsmål som ”hvor var du, hvor var din mor, hvor var din søster, hvad hørte du før angrebet, hvad hørte du efter angrebet”. Det tager mange timer at samle bevismateriale fra øjenvidner. Og der har været så mange angreb, at selv hvis krigen endte i dag, ville mit arbejde næsten først lige være begyndt. Jeg kunne i princippet arbejde med Ukraine resten af mit liv”.

Detektiver bag skærmen

Mens Brian Castner og hans kollegaer forberedte deres indrejse til Ukraine, var flere af hans kollegaer i Amnestys team af kriseresearchere imidlertid allerede i gang med at afdække russiske krigsforbrydelser. Ved hjælp af blandt andet satellitfotos, videooptagelser og fotos – såkaldt digital open source research – arbejdede kollegaer i døgndrift med at verificere og analysere potentielt bevismateriale fra Ukraine.

"Hvis krigen endte i dag, ville mit arbejde næsten først lige være begyndt"

Brian Castner, våbenekspert

For selvom ukrainernes adgang til internettet blev stadig mere udfordret i takt med at flere byer blev belejrede, blev der filmet og delt indhold på sociale medier som Twitter, Telegram, WhatsApp, Tiktok, Facebook og den russiske pendant hertil, V Kontakte. Det fortæller Milena Marin, der leder Amnesty's Crisis Evidence Lab.

"Mennesker filmer alle mulige ting – bevægelse af tropper, krigsfanger, beslaglæggelser af militært udstyr. Den slags giver os kontekst og forståelse, men det er ikke nødvendigvis vigtigt, når det handler om at dokumentere krigsforbrydelser. Vi fokuserer på beviser, som kan afdække krigsforbrydelser. Og det er disse beviser, som vi trykprøver i vores verifikationsarbejde", forklarer Milena Marin.

Ved hjælp af den digitale værktøjskasse, som Amnesty igennem en række år har udviklet og forfinet, kunne Milena Marin og hendes kollegaer allerede i krigens første uger afdække, at russiske luftangreb med upræcise våben havde dræbt civile ukrainere, som stod i kø for at købe brød, og at en russisk klyngebombe havde ramt en børnehave i det nordøstlige Ukraine, hvor civile havde søgt tilflugt. Et barn og to andre civile døde under det angreb.

Mængden af potentielle krigsforbrydelser og risikoen for misinformation var en

stor udfordring:

"I alle krige og konflikter ser vi, at folk deler gamle video- og fotomaterialer, som genbruges og hævdes at være nyt. Fra den russiske side så vi for eksempel påstanden om, at der slet ikke var krig i Ukraine. At der ikke blev bombet. At det hele skulle være gamle optagelser fra eksempelvis Syrien. Men vi kunne dokumentere, at dette skete i Ukraine", siger Milena Marin.

De sidste minutter

Amnesty's rolle er ikke at være faktatjekker på alle krigens aspekter og påstande. Fokus er på ulovlige angreb mod civile, angreb med forbudte våben og angreb mod særligt beskyttede steder som skoler og hospitaler. Og her er det ikke bare mængden af angreb i Ukraine, som har været en udfordring, men også selve arbejdets karakter, fortæller Milena Marin:

"Vi kigger på de sidste minutter af menneskers liv. Streamet til os. Det er enormt foruroligende. Mennesker, som mister alt. Bliver sårede. Det er meget hårdt at være vidne til, og vi ser ikke bare videoerne én gang. Vi ser dem igen og igen og igen.

Billede efter billede efter billede. Det er vi nødt til for at fastslå, hvor den er filmet, hvornår den er filmet, hvad den viser os." »

"Vi kigger på de sidste minutter af menneskers liv"

Milena Marin, leder af Amnesty's digitale kriseresearch

» Hun understreger, at selvom den digitale research på afstand kan afdække meget, så fortæller den altid kun én del af historien:

”Vi har også brug for vidneudsagn fra de berørte områder. Det giver os en meget større styrke, og vi har erfarne kriseresearchere, som forstår kriser som disse og kan foretage interviews med berørte mennesker og vidner.”

Klyngebombe i en såret mands krop

Under sin seneste researchmission i Ukraine interviewede Brian Castner en mand, der havde overlevet et russisk bombeangreb på byen Kharkiv i den nordøstlige del af landet. Han lå stadig på hospitalet, da Amnestys våbenekspert fik mulighed for at møde og interviewe ham.

Han var blevet såret, og kirurgen havde opereret rester fra en klyngebombe ud af

hans krop, som han havde gemt. Udover at interviewe den sårede mand fotograferede Brian Castner disse fysiske beviser på en måde, så billederne senere ville kunne bruges som dokumentation i et retsopgør. Det kræver blandt andet en blank baggrund og et målebånd, så man kan bevise, hvor store resterne er.

”Så vidt jeg ved, var dette den første fysiske og uafhængige verifikation af klyngebomber, foretaget af en menneskerettighedsorganisation”, fortæller Brian Castner.

Den sårede ukrainske mands historie var dermed med til at bekræfte, at Rusland begår krigsforbrydelser i Ukraine, og dokumentationen blev omtalt af medier verden over.

”Det var et vigtigt fund. For klyngebomber er et forbudt våben, og der findes ingen lovlig måde at bruge dem på. De rammer vilkårligt og kan derfor på ingen måde skelne mellem

”Der ligger et kæmpe bjerg af bevismateriale foran os og venter”

Brian Castner

militære og civile mål”, siger Brian Castner. Ifølge våbeneksperten forsøger han og resten af teamet at besøge så mange bombede steder som muligt. Men arbejdet kræver tid og nogenlunde vished om, at de ikke lige pludselig står midt i et nyt angreb.

”Overordnet set har det været noget en udfordring at arbejde i Ukraine. I byer som Lviv og Rivne var det generelt rimeligt sikkert at operere, da vi var der, selv om der havde været adskillige luftangreb hver dag, men ikke konstante bombardementer. I belejrede byer som Mariupol og Kharkiv var det derimod umuligt at komme ind og arbejde”.

I Rivne undersøgte Brian Castner blandt andet ruinerne af et fjernsynstårn, der var blevet ramt af russiske krydsermissiler. Efter at have fået adgang til stedet begyndte han at rode rundt i murbrokkerne med en

skovl for at finde våbenrester, som så skulle identificeres og dokumenteres.

”Det var ikke nogen nem opgave. Når noget fyldt med elektronik rammer noget andet, der også er fyldt med elektronik, er det rimeligt udfordrende at finde ud af, hvilke dele der stammer fra tv-stationen, og hvilke der stammer fra våbnet”, siger Brian Castner, der trods sin mangeårige erfaring fra diverse konfliktområder aldrig har så travlt som i Ukraine.

”Da jeg var i Somalia eller Libyen eller nogle af de andre steder, jeg har arbejdet, ville ethvert angreb af den type, vi har set i Ukraine, være en individuel sag, som vi ville gøre et stort nummer ud af. Men her sker de hvert femte eller tiende minut. Så der ligger altså et kæmpe bjerg af bevismateriale foran os og venter.”

Beviser i en kommende retssag

Når Brian Castner og hans kolleger vender hjem fra en mission som den i Ukraine, begynder arbejdet med at få samlet og bearbejdet bevismaterialet, som derefter bliver delt med organer som FN og den internationale straffedomstol ICC.

Målet er, at de ansvarlige for krigsforbrydelserne mod civile bliver retsforfulgt, så ofre kan få erstatning for deres lidelser og i sidste ende retfærdighed.

”Det er et maraton og en langvarig proces. Et godt eksempel er vores arbejde med Sydsudan. Våbenembargoen mod landet skyldes faktisk udelukkende Amnestys langvarige fortalrarbejde. Vi er den eneste NGO, der gennem årene er blevet ved med at lægge pres på FN’s Sikkerhedsråd. Det samme kommer til at ske med Ukraine. Jeg kommer til at tale om vores fund i mange år fremover”, siger Brian Castner.

”Da vi brød konventionerne, demonstrerede vi over for Kina, at vi i praksis ikke mener, hvad vi siger”

For 10 år siden søgte formanden for Støttekomiteen for Tibet, Anders Højmark Andersen, tilladelse til demonstrationer imod Kinas menneskerettighedskrænkelser i Tibet. De blev startskuddet til den danske Tibetsag. Her fortæller han om sit arbejde for at få afdækket danske myndigheders brud på frihedsrettighederne under besøget af den kinesiske præsident.

Fortalt til Bjarke Windahl Pedersen

Foto: John Nielsen

Da statsbesøget af Hu Jintao blev offentliggjort, gik vi i Tibetorganisationerne i Danmark straks sammen

om at arrangere en fælles demonstration imod Kinas besættelse og de resulterende menneskerettighedskrænkelser i Tibet.

Københavns Politi henviste os til Højbro Plads, hvor vi kun ville være delvist synlige for præsidenten. Derfor forberedte vi også en række nålestiksaktioner, som bestod i at lave kridttegninger på gader og fortove, vise tibetanske flag frem langs præsidentens rute og sende flag op i heliumballoner.

Vores erfaringer fra tidligere kinesiske besøg fortalte os, at politiet nok ville forsøge at gribe ind mod vores fredelige aktioner. Men indgrebene havde et omfang og en systematik, der gik videre, end vi havde oplevet tidligere. Og vi var helt

uforberejede på, at politiet løj om det bagefter og benægtede ethvert indgreb. Vi havde ikke sørget for at filme eller tage fotos af vores aktioner, så vi stod til at begynde med uden håndgribelige beviser, og vores klager over politiet blev blankt afvist.

Vores manglende fysiske beviser betød, at vi var nødt til at begrænse vores efterfølgende retssag mod politiet til spørgsmålet om uretmæssig frihedsberøvelse, da bevisbyrden i dette tilfælde påhviler politiet. Og det var først, da vores retssag nåede Østre Landsret i 2015, at det endelig lykkedes politiet at finde en såkaldt operationsbefaling frem, som dokumenterede, at deres ulovlige indgreb mod os var sket ud fra en skriftlig ordre.

Københavns Politi havde med andre ord i mere end tre år holdt indgrebene og deres skriftlige ordrer hemmelige for Den Uafhængige Politiklagemyndighed såvel som for domstolene, Folketinget og offentligheden.

Tibetkommissionen blev nedsat samme år. I Støttekomiteen for Tibet anså vi den for den bedste måde af afdække Tibetsagen på,

men vi modtog dens konklusioner i december 2017 med blandede følelser.

Det var på den ene side positivt, at kommissionen så tydeligt gav os ret i, at politiet havde handlet "klart ulovligt" og havde dækket over det, bl.a. ved at misinformere Folketinget. På den anden side kunne ingen drages retligt til ansvar på grund af forældelsesfristen. De to mellemledere i Københavns Politi, som kommissionen udpegede som hovedansvarlige, er kun blevet tiltalt for at have afgivet falsk vidneforklaring i byretten.

Siden fandt pressen dokumentation for, at politiet i årevis havde forsøgt at skjule kinakritiske demonstranter, og at både Udenrigsministeriet og politiet havde backups af mailkorrespondancer, som kommissionen ikke havde haft adgang til, og at den derfor ikke i tilstrækkelig grad havde kunnet belyse deres roller.

Derfor hilste vi det meget velkomment, at den nye kommission fik et betydeligt udvidet mandat og øgede ressourcer. Vi var dog ærgerlige over, at det ikke blev en del

af det nye kommissorium at undersøge, hvorfor den første kommission ikke havde fået udleveret alle relevante dokumenter fra Udenrigsministeriet eller PET.

Som Tibetaktivist er det vigtigste for mig ikke retssikkerheden for os selv. Vi er jo trods alt privilegerede ved at leve i et demokrati, der har en evne til at indrømme, tage ved lære af og rette de fejl, som vores system begår.

Min bekymring går især på, at Udenrigsministeriet og de politiske partier, der traditionelt bærer regeringsmagten og formulerer vores politik over for Kina og Tibet, i årevis har fulgt en alt for ukritisk og inkonsekvent linje, der reelt undergraver Danmarks erklærede politik om at arbejde for menneskerettighederne.

Det har vi gjort ved selv at bryde konventionerne og dermed demonstrere over for Kina, at vi i praksis ikke mener det, vi siger. Det går i sidste ende ud over det tibetanske folk og alle andre, hvis menneskerettigheder undertrykkes af det kinesiske styre.

HVILKET AFTRYK VIL DU EFTERLADE?

Din arv kan sikre menneskerettighederne
for de kommende generationer

VIDSTE DU AT:

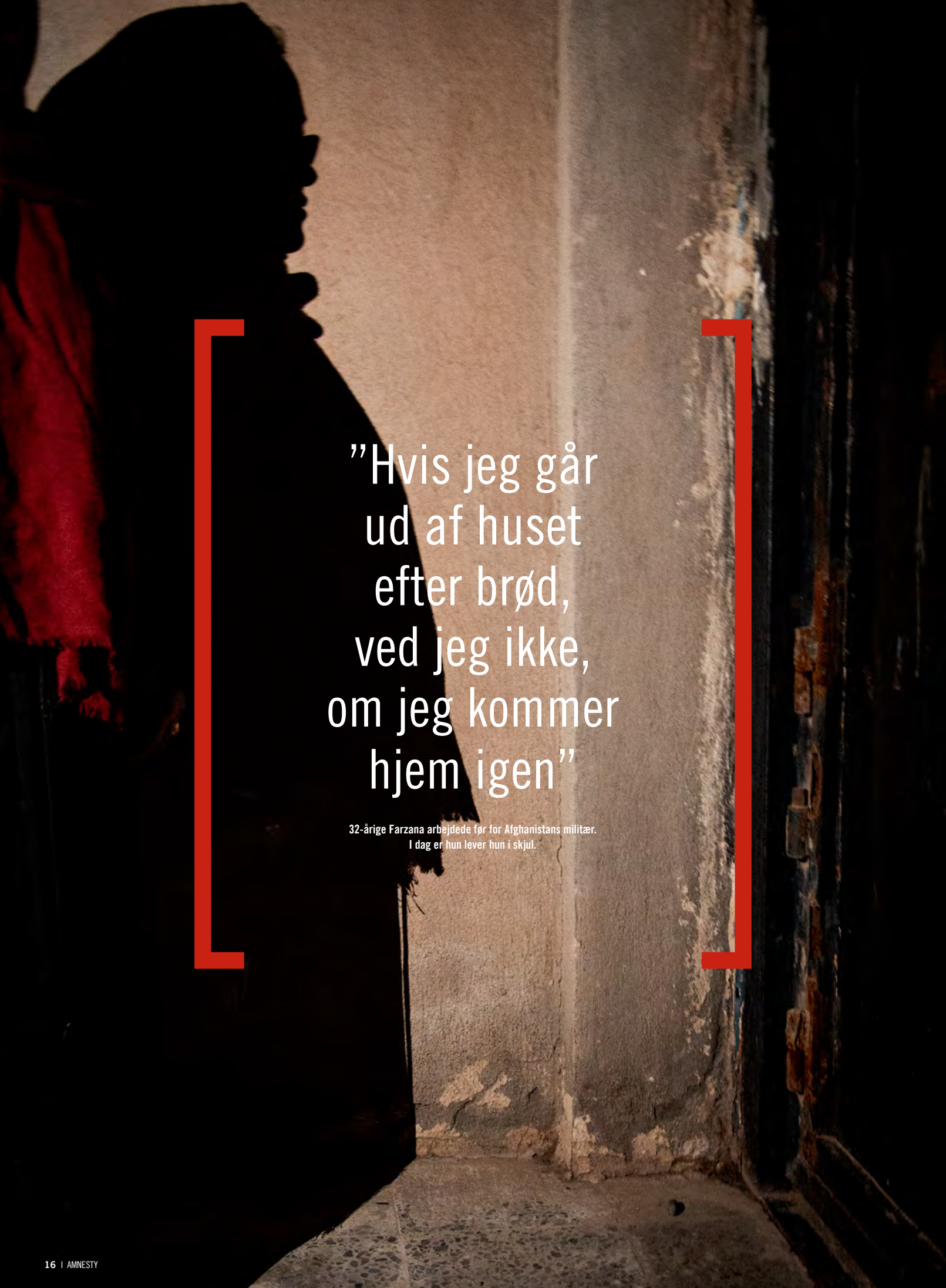
- Du kan skrive Amnesty i dit testamente?
- Amnesty er fritaget for boafgift?
- Vi samarbejder med advokater i hele landet?
- Vi kan sende dig en liste med advokater i dit nærområde?
- Vi giver økonomisk tilskud til advokatsalæret?
- Og at vi altid står til rådighed for svar på spørgsmål?

Få mere information på amnesty.dk/arv eller ring til os på 33 45 65 58 - vi glæder os til at høre fra dig

AMNESTY
INTERNATIONAL

A dramatic, high-contrast photograph of a woman's silhouette standing in a doorway. She is facing right, and her profile is clearly visible against the light coming from the door. She is wearing a red garment, possibly a shawl or headscarf, which is partially visible on the left. The wall and door frame are weathered and textured. Two large, thick red brackets are positioned on either side of the central text, framing it.

”Hvis jeg går
ud af huset
efter brød,
ved jeg ikke,
om jeg kommer
hjem igen”

32-årige Farzana arbejdede før for Afghanistans militær.
I dag er hun lever hun i skjul.

Det 'nye' Afghanistan begynder ved år nul

Musikken er afblæst. Sport gjort haram, kunsten bandlyst, og lig stilles igen offentligt til skue. Hver dag strammer det nye styre i Afghanistan den religiøse spændetrøje om civilsamfundet. Ikke mindst om landets magtesløse kvinder.

Tekst og foto: Thea Pedersen

KABUL/HERAT:
Det er, som om tiden går fuldstændig i stå. Som om alle med ét bliver helt paralyserede, og de næste sekunder på bizar vis foregår delvis i slow-motion, mens hjernen accelererer til højtryk. Alt sammen fordi en ældre mand iført turban uventet netop har åbnet døren for at tigge om penge. Reaktionen falder prompte. Så snart han trækker sig ud af døråbningen, spreder panikken sig synligt som hviskende mumlen og uro i det, der skulle have været en hemmelig forsamling.

"Jeg kan ikke lide det. Han kan være en af deres spioner", lyder det instinktivt fra Yalda, der understreger sin angst ved straks at trække tasketroppen over hovedet for at gøre sig klar til at gå, mens nervositeten fortsætter mellem de andre kvinder i sofaerne.

"Kan vi få låst døren, så ingen kan komme ind igen?", foreslår Zamina så, og således bliver det altså:

Vores kontaktperson, som har stillet et lille 2. sals-kontorlokale til rådighed i Kabuls Kart e Naw-kvarter, dukker op, får en forklaring og forsvinder igen. Blot for at låse døren

bag sig – og os inde: En lille gruppe lokale kvindelige aktivister, som vi denne dag har sat stævne. En manøvre, der ikke kun har krævet koordinering for at finde en lokation, der føltes sikker nok for dem alle til at dukke op fra hver sin del af den afghanske hovedstad. Men hvor viljen til at give et indblik i det 'nye' Afghanistan, de har levet i siden det spektakulære magtskifte 15. august sidste år, har krævet mere end almindeligt mod. Som kvindelige aktivister, der højlydt har demonstreret på gaden mod de nye magthaveres et-køns-styre, er de i forvejen udsatte. At mødes med en journalist øger blot risikoen. Men at en tilsyneladende harmløs tigger kan efterlade så megen paranoia hos en gruppe borgere, viser med al tydelighed den grundlæggende frygt, som har kilet sig ind overalt. Særligt hos den del af befolkningen, der kollektivt er dømt persona non grata.

"Taleban har dræbt mig"

Siden de historiske dage i august, hvor USA, Danmark, Vesten og stort set hele det internationale samfunds militære, diplomatiske og humanitære instanser trak sig ud af Afghanistan, har Zamina, Yalda, Sadaf, Soryaa »

”Alle afghanske kvinder, der har job, går i skole eller har opnået noget i livet, har kæmpet”

Zamina, 22-årig afghansk kvinde

» og Khatira opponeret mod Talebans kvindeundertrykkende dagsorden. Uddannede som skolelærere, dommere, studerende og apoteker i alderen 22-29 år står de i dag uden arbejde, uden indkomst og ikke mindst uden frihed til at bestemme over eget liv og fremtid.

”Taleban har dræbt mig og alle kvinder i Afghanistan”, indleder 22-årige Zamina helt nøgternt og illustrerer den fatale kendsgerning ved at føre hånden hen over sin hals.

Sammen med cirka 160 kvinder fra landets provinser, der aktivt deltager i anti-taleban-protester, udgør de en del af en fragmenteret kvindebevægelse, der fra mindre grupper sporadisk dukker op med deres budskaber. I dag oftest kun anonymt på de sociale medier. De åbenlyse gadedemonstrationer i kølvandet på regimeskiftet er allerede for risikable. Det er også første gang i to uger, at gruppen her har turdet mødes. Da en af bevægelsens frontfigurer, Wahida Amiri, blev anholdt, blev de tvunget i flyverskjul. Af samme årsag bliver gensynet mellem Yalda og Zamina derfor et flere minutters langt og tårevædet kram.

”Vi fandt hinanden den dag, da kvinder i Afghanistan gik på gaden for at demonstrere mod Taleban. 3. september blev vores protestbevægelse skabt. Fordi Taleban ikke accepterer kvinders rettigheder. Fordi de ikke accepterer kvinder som mennesker,” forklarer 27-årige Yalda om de 23 Kabul-demonstrationer, gruppen siden har deltaget i.

”En efter en, anholder de os. Folk må hele tiden skifte telefon og opholdssted”, supplerer hun og opregner navne som Tamana Paryani, Parawana Ibrahimkhel, Mursal Ayar, Zahra Mohammadi.

Kvinder, der offentligt har talt imod Talebanstyrets lovstramminger, der i dag giver fodsoldaterne lov til at stoppe dem på gaden. Eller sågar taxachauffører, hvis deres kunder går i usømmeligt tøj som jeans, eller de ikke er i selskab med en mandlig værge, om det så bare er en mindreårig dreng. Men det er også navne på kvinder, der af samme årsag ’forsvandt’ for dernæst officielt at dukke op i et taleban-fængsel.

”Lige fra vi blev født, har vi kæmpet. Med vores familier, som favoriserer drenge. Så for at kunne fortsætte i skole efter 6. klasse. Dernæst for at få en videregående uddannelse. Og efter det for at få et arbejde. Alle afghanske kvinder, der har job, går i skole eller har opnået noget i livet, har kæmpet. Med samfundet, deres familier og vores kultur. Nu kommer Taleban, og så kan vi starte forfra. Det er, som om vi er tilbage ved år nul igen. For alle afghanere. Men især for os kvinder. Personligt er jeg ikke bange for deres våben. Men jeg er bange for, at afghanske kvinder bliver gjort tavse,” opsummerer Zamina den aktuelle situation i landet.

Den civile spændetrøje

I det hele taget har Taleban på kort tid formået at lægge civilsamfundet i en politisk-religiøs spændetrøje. På gaden i Kabuls Shar

▲ Siden Taleban kom til magten er aktivister, journalister og feminister blevet anholdt, fængslet og er 'forsvundet.' "Hvor er Medina?", spørger en kvindelig aktivist her ved at skrive på sine hænder.

◀ Mens kvindesport nu er gjort forbudt for kvinder i Afghanistan, lagde talebansoldater ikke selv skjul på glæden ved at træne street-volleyball hver eneste dag, når vi gik forbi deres checkpoint.

e Naw-kvarter er det tidligere kvindeministerium for længst nedlagt og omdannet til et ministerium for moralske dyder.

"Det er et islamisk land. Alle, der lever og bor her, bør leve efter islamiske regler. Vi kan ikke gøre noget ved det. Hvis Sharia-loven tillader det, så kan de få ministeriet tilbage. Men du kan selv se, hvor stor udvikling vi har sørget for," lyder begrundelsen med et smil fra en af de kjortelklædte unge mænd, der nu dagligt vogter ministeriet.

Styret har også for længst forbudt cafeer og restauranter at spille musik, samt forbudt kvinder og mænd at ryge vandpipe sammen. Forud for Valentinsdag blev flere restaurant-ejere, som vi har talt med, truet til ikke at pynte facader og fortov og advaret mod at lade ugifte par spise sammen.

"De kom på tre kontrolbesøg den dag, mens der var otte par i restauranten. To af dem var ikke gift. Et af dem var bare lægekolleger, som Taleban ville slæbe med og tvangsgifte under mullahens hånd," forklarer én restaurant-ejer, der satte sin egen sikkerhed på spil ved at garantere, at det ikke ville ske igen, hvorfor parret slap med skrækken.

Styrets nye dogmer har også medført censur og selvcensur for landets medier, hvor 60 procent nu er lukket. De, der er tilbage, kontrolleres bl.a. for taleban-kritiske indslag. Mens nogle medier helt udelukker kvindelige radio- og tv-værter, og Taleban selv afviser kvindelige journalister til deres pressemøder, får vi syn for kønsopdelingen på hel anden vis: Under et besøg på et uddannelsescenter i

den vestlige provins Herat kan vi helt konkret kun læse halvdelen af den sætning, som engelsklæreren er ved at skrive på tavlen.

Resten af sætningen forsvinder bag det gardin, der nu deler lokalet - samt drenge- og pigelever - så de kun kan høre hinanden.

"Jeg kan ikke lide det gardin der, nej. For Allah har skabt både drenge og piger, og Taleban siger, at piger ikke skal studere, for det siger Allah, og det står i den hellige Koran, men det er ikke rigtigt," vælter det ivrigt ud af 11-årige Naveed, der straks bakked op fra den anden side af stoffet af den jævnaldrende Zahra:

"Ja. Gud har skabt drenge og piger lige. De kan det samme. De er lige," speedsnakker hun, mens klassen dernæst deler ud af deres individuelle fremtidsdrømme om at blive læge, lærer, it-specialist, journalist og for 11-årige Sabera... "nationalhelt i taekwondo".

Den grædende befolkning

Den drøm står i hjerteskerende kontrast til den rigide virkelighed. Som for kvinderne fra den netop lokale teakwondoklub, hvorfra de nu er forment adgang, fordi kvindesport er gjort haram. For alt imens man dagligt kan observere talebanvagter more sig med at træne street-volley foran det checkpoint, hvor vi bor, må udøvende sportskvinder se stiltiende til, mens deres mandlige venner kan smashe, serve og træne, som det passer dem.

"Jeg har allerede sagt til dig, at vi aldrig vil acceptere det. Men vi er magtesløse. Hvad skal vi gøre?", spørger elite-badminton-

spilleren Latifa, da hun i Kabul viser den træningshal frem, som hun ikke har kunnet benytte de sidste seks måneder.

"Det er ikke kun det med tennis. Det er som et helvede. Vi må ingenting nu", udbryder også tennisspilleren Wahida ved en anden lejlighed, inden hun bryder grædende sammen.

De nye leveregler rammer med andre ord særligt den generation, der er født og opvokset med muligheder, deres forældre aldrig har haft. Nu forvandlet til en kollektiv magtesløshed, der igen og igen manifesterer sig i antallet af grædende kvinder, som én efter én krakelerer i vores nærvær. Da vi første gang stifter bekendtskab med Arezo og hendes mor, smiler de ellers høfligt på istancen tværs gennem en af Kabuls cafeer og leverer et diskret "Tak fordi du er her". Da vi genoptager kontakten over telefon, er smilet stivnet og forplantet i undertrykte tårer i stedet.

"Det var min fødselsdag den dag. Min mor og jeg havde nærmest ikke været ude siden 15. august. Da vi så dig, var det en forsikring om, at vores by og vores land ville være ok. Så længe her er udlændinge, så længe hun kan arbejde under disse forhold, så må det være ok, sagde vi til hinanden," forklarer 21-årige Arezo, blot for minuttet senere under sin ellers ustoppelige talestrøm at begynde at hulke.

Årsagen er ikke kun de forudgående seks måneders usikkerhed, frygt og stilstand i et liv, der ellers var vel tilrettelagt. »

» Tårerne skyldes også den razzia, Taleban har udført samme morgen. Ikke blot ved at danne et utal af checkpoints over hele Kabul, men også med deciderede ransagninger af flere nabolag. Herunder Arezos hjem, hvor familien blev vækket af slag på døren fulgt op af soldaternes minutløse gennemgang af hele huset. Officielt for at lede efter våben, men fulgt op af intimiderende spørgsmål om bl.a. moderens tidligere arbejde som journalist.

”Før Taleban var jeg en fri kvinde. Jeg gik på universitetet, jeg elskede at shoppe og gå på cafe. Jeg havde drømme, håb og planer for fremtiden. Jeg levede min verden. Nu har de fyret alle mine drømme. Nu skal jeg være i fuld hijab bare for at gå i supermarkedet. Den dag vi så dig, kørte min

”Før Taleban var jeg en fri fugl. Nu er jeg en fugl i et bur”

Yasamin, 20-årig afghansk kunster

bror os derhen, fordi vi ikke må gå alene på gaden længere. Og selvom de skulle åbne universitet igen, tør min familie ikke lade mig gå derhen. Jeg lever i et fængsel. Jeg savner min selvstændighed og min frihed,” får Arezo fremstammet mellem tårerne.

Talebans hvidvaskeri

Sidst medlemsbladet AMNESTY besøgte Kabul, var under Taleban og USA's såkaldte fredsforhandlinger i 2019.

Dengang mødte vi dem, der har kæmpet for at give civilsamfundet en fælles og til tider ganske provokerende stemme. Ikke med våben og tvang, men med farver, kunst og politiske budskaber i det offentlige rum. ArtLords hedder kunstnerkollektivet, der med pensler og kreative hjerner udfordrede regeringens korruption, stillede landets velkendte 'warlords' til ansvar for hvert nyt krigsoffer, og provokerede mullaher på deres fanatiske religionsfortolkning.

Da vi i dag lægger vejen forbi det sprudlende værksted og galleri i Kabul, er kollektivet skiftet ud med en talebanfamilie. Stifterne og drivkræfterne bag kollektivet er flygtet ud af landet. Splittet som en pariahær forsøger de fortsat at skabe fokus på Afghanistans tilstand udefra. Mens de, der er ladt tilbage, i dag er efterladt med følelsen af at sidde bag lås og slå.

”Alle ved, at Taleban ikke tror på kunst og kultur. Det første de gjorde, var at vaske vores arbejde over med hvid maling og erstatte det med deres flag,” fortæller Yasamin om Afghanistans høje og grå betonmure, som ArtLords forvandlede til farverige lærreder.

Selvom vi befinder os kun få kilometer fra hinanden i den afghanske hovedstad, må vi interviewe Yasamin via telefon. Hendes forældre tør ikke lade hende mødes med en journalist under de eksisterende vilkår i landet. Hvis de gjorde, er det end ikke sikkert, hun selv turde. Frygten for konsekvenserne er for stor, når man som ung 20-årig kunstner har været et af ArtLords faste talenter.

”Du kan se på mine værker, hvad jeg føler, og hvordan jeg har det,” udtrykker hun med tårer, der siver gennem telefonrøret og omtaler de dystre malerier af kvinder i bur, med stækkede vinger eller en frihedsgudinde svøbt i burka. Den konservative klædedragt, der særligt kendetegnede talebanregimet i 90'erne, men som

Talebans top netop har genindført med et officielt påbud for kvinder i offentligheden om at dække deres ansigter til og med bøde til deres mænd, hvis de ikke overholder det.

”Før Taleban var jeg en fri fugl. Nu er jeg en fugl i et bur. Det føles, som om jeg er i fængsel. Som kunstnere kan vi ikke længere dele vores følelser. Jeg har store drømme og ambitioner. Jeg vil vise verden, at enhver pige har sine egne regler. Men hver dag mister jeg håbet lidt mere.”

Jagten på uniformer

Konsekvenserne af at påkalde sig styrets vrede åbenbarer sig også en dag i form af fysiske blodspor, da vi bevidner efterspillet til, hvordan ligene af to mænd er blevet lagt til skue midt i en lokal rundkørsel i Herat. Efter først at være skudt, dræbt og hængt op i en kran.

”De var kidnappere,” råber folk fra mængden.

”De var soldater fra den tidligere afghanske regering,” skriver et lokalt medie senere.

”I skal ikke spørge mere,” dikterer en færdselsbetjent os.

Henrettelserne viser, hvad Farzana og Khadija i værste fald er på flugt fra. Selvom vi møder de to kvinder i to forskellige byer – den ene ved højlys dag i en park

og den anden efter mørkets frembrud i en privat stue – har deres fortællinger og frygt helt særlige fællestræk. For de har begge arbejdet for den tidligere regering. Iført uniform.

”Jeg har kostet Haqqani-netværket fem store nederlag. Nu er han (Sirajuddin Haqqani, red.) landets indenrigsminister,” forklarer 50-årige Khadija lavmælt fra en bænk og slår ud med armene for at understrege ironien om den militante islamist, der har været efterlyst af FBI.

Mens hun konstant ser sig om for at sikre sig, at ingen lytter med, opridses hun, hvordan hun i over 30 år har arbejdet undercover for den afghanske sikkerhedstjeneste NDS. Oftest ved at udgive sig for at være husejer og byde Taleban indenfor i et rum fyldt med aflytningsudstyr, mens de planlagde et af deres forventede selvmordsangreb. Nu er rollerne byttet rundt. De samme folk, der for ikke længe siden var målet for NDS' anholdelsesaktioner, leder nu efter Khadija under påskud af at hun skal 'arbejde' for Talebans sikkerhedstjeneste i stedet.

Stort set samme jobtilbud som 32-årige Farzana også har fået.

”Det er min overbevisning, at jeg bliver jeg slået ihjel, hvis jeg går derhen,” forklarer hun og viser fotos af sig selv i uniform og med våben på diverse militæroperationer gennem tiden.

Siden august, hvor Taleban udlovede dusør til dem, der kunne angive tidligere militær- og politifolk, har hun konstant skiftet adresse. Hendes tidligere naboer har løjet for Taleban, da de spurgte efter en politikvinde i nabolaget. At hendes egen mand blev dræbt af Taleban, og hun selv har dræbt talebanfolk under hendes enheds ugelange missioner, gør ikke situationen nemmere.

”I min enhed var der ingen forskel på mænd og kvinder. Ingen stillede spørgsmål til ens køn. Man skulle bare fremad og eliminere fjenden. Nu skal jeg have en mand med for at gå på gaden, hvis det står til Taleban. Det er virkelig skæbnens ironi, og vi er i sandhed ført tilbage til år nul. Hvor det fører Afghanistan hen, ved jeg ikke. Men det kan dårligt blive værre. For bare hvis jeg går ud af huset efter brød, ved jeg jo ikke, om jeg kommer hjem igen...”

Af hensyn til sikkerhed har Amnesty anonymiseret alle kilder i denne artikel.

På et lille privat uddannelsescenter i Herat er klasselokalet efter Talebans forskrifter nu opdelt med et gardin, så selv helt unge drenge og piger ikke kan se hinanden. Dog til stor utilfredshed for skolens elever.

AMNESTY ADVARER DANMARK:

SEND IKKE AFGHANERE RETUR

Efter Talebans magtovertagelse i august 2021 stillede Flygtningenævnet i Danmark alle sager i bero vedrørende afghanske statsborgere, der havde fået afslag på asyl. Men i februar i år blev sagsbehandlingen genoptaget, og nævnet gav grønt lys til de første afslag på asyl, og til at Danmark kan tvangsudsende afviste asylansøgere.

Amnesty International afviser de danske myndigheders såvel som Flygtningenævnets konklusion om, at Afghanistan i dag skulle være tilstrækkeligt sikkert til at hjemsende afghanere. Talebans magtovertagelse i august 2021 udløste en bølge af repressalier mod

menneskerettighedsforkæmpere, journalister, sundheds- og humanitærarbejdere samt religiøse og etniske minoriteter. Antallet af drab nåede et rekordniveau og tusindvis af mennesker, overvejende de, der tilhører shia-hazar-mindretallet, er siden blevet tvangsfordrevet. De fremskridt, der var sket i forhold til kvinders rettigheder, blev rullet tilbage.

I september sidste år overrakte Amnesty **27.039** underskrifter til daværende udlændinge- og integrationsminister Mattias Tesfaye med kravet om, at regeringen skal give alle afghanere midlertidigt ophold i Danmark med adgang til basale menneskerettigheder.

”Det værste vi kan gøre, er at tie stille

Nedrivningen af Jens Galschiøts ikoniske skamstøtte-skulptur i Hongkong har skabt overskrifter i hele verden. Han har nu travlt med at hjælpe demokratiforkæmpere uden for Kina med at rejse skamstøtten til minde om massakren på Den Himmelske Freds Plads.

Af Malene Haakansson

Med alt den internationale debat og mediedækning, som nedrivningen af din skulptur har skabt, er du så oprigtigt ked af, at den er blevet fjernet fra University of Hong Kong?

Ja, for det var det sidste, som der var tilbage af Hongkong, som vi kender det. Efter at demokratibevægelsen er blevet slået ned, slået ihjel og sat i fængsel, var skamstøtten det eneste tilbage, der mindede os om en anden tid, hvor man havde ret til at tale om massakren på Den Himmelske Freds Plads i Beijing.

Det er også derfor, at fjernelsen af skamstøtten har fået så stor opmærksomhed i verden. Det var det sidste linnedklæde, der blev revet væk. Xi Jinping (Kinas leder, red.) står fuldstændig nøgen nu med sin økse i hånden.

Hvad mener du med, at Xi Jinping står nøgen tilbage?

Kina står som det, styret egentlig altid har været. Et diktatur, hvor der ingen retssikkerhed er. Der er kun en mening – og det er partiets. Kina har tidligere haft en kappe af noget ordentlighed omkring sig. Kina har jo hevet sin befolkning ud af hungersnød, og det er jo fint. Men den kappe har de smidt nu..

Har Kinas regering skudt sig selv i foden ved at være medvirkende til at få skamstøtten fjernet?

Måske har vi alle skudt os selv i foden. Også demokratibevægelsen i Hongkong – og alle de andre, jeg har talt med i Europa. Vi troede, at hvis vi lavede en god handel med Kina, fik bedre relationer til hinanden, og Kina fik en større middelklasse, så ville middelklassen vælge vores værdier og rettigheder. Men det skete bare ikke.

Det kan godt være, at vi har været for naive, men jeg synes faktisk, at naivitet er en rigtigt god ting. Vi har i det mindste forsøgt at få Kina med på en ordentlig måde.

Du har fået støttefra indflydelsesrige personer og aktivister fra hele verden. Kommer det bag på dig?

Ja. Skamstøtten er blevet en af verdens mest kendte skulpturer, og nu ved jeg hvorfor. Folk har den samme følelse, som jeg har. Følelsen af demaskeringen af Kina. Den sorgfulde følelse af at have mistet Hongkong. Man kan godt slå tusinde mennesker ihjel, og det er for meget. Men at ødelægge et symbol er næsten værre. Det har så stor en styrke i sig, og det er den reaktion, jeg har fået.

Det er også derfor, at alle gerne vil have Skamstøtten stillet op.

Hvad bruger du opbakningen til?

Jeg frigav 3D-filerne til Skamstøtten, så den i dag kan printes og reproduceres af alle. Og siden har jeg brugt næsten hele min tid og mit værksteds kraft med 10 mand på at understøtte de globale aktiviteter omkring Skamstøtten og demokratibevægelsen. Jeg har holdt møder med folk fra Taiwan, Japan, Oslo og Washington, og jeg understøtter også de andre kunstnere, som arbejder med den kinesiske undertrykkelse.

Lady Liberty kunstgruppen i Hongkong har scannet Skamstøtten og printet hundredvis af mindre skamstøtter ud, som bliver solgt til fordel for demokratibevægelsen. I Taiwan er

man ved at lave den i en fire meter høj udgave. Der vil også blive printet store bannere ud op til den 4. juni (årsdagen for massakren, red.) – og vi har lavet virtuelle skamstøtter, så man kan sætte Skamstøtten op, hvor man vil og dele billeder og video af den på sociale medier.

Er det slut med at kunne fremme ytringsfrihed og pressefrihed i Hongkong?

Jeg har nogle skulpturer stående i byen, som skulle have været brugt til en udstilling. Men jeg er enormt bange for at sætte nogen i gang med at hænge dem op. Vi kan ikke være med til at hjælpe hongkongerne, hvis de bliver arresteret. Derfor anbefaler jeg også alle, der arbejder med det her, om at lade være med at tage til Kina og Hongkong. Det er for farligt for dem.

Men 3D-filerne af skamstøtten kan man også bruge i Hongkong. Der er sikkert nogen, som vil placere den virtuelle skamstøtte i Victoria Park, som har dannet rammen om de årlige mindeceremonier for massakren på Den Himmelske Freds Plads. Men der vil ikke være nogen samlet aktion.

Det, vi alle kan gøre uden for Kina, er at lave så meget larm som muligt omkring kinesiske ambassader, på universiteterne, i det offentlige rum. Vi kan holde debatten i live.

Tror du virkelig, at det batter?

Ja! Det holder gejsten i live. Hongkongs ånd er taget ud af Hongkong, men den bliver holdt i live i London, København, Prag og Washington. Det betyder utrolig meget for de, der sidder tilbage i Hongkong. Det værste, der kan ske, er, at der ikke sker en skid, og folk er hamrende ligeglade. Det er ekstremt deprimerende.

De føler sig ikke glemt, så længe vi holder ånden i live. Og det gør vi ved hvert år at sætte fokus på massakren på Den Himmelske Freds Plads.

Vi sender et signal til Kina om, at vi ikke har glemt, hvad der blev gjort mod studenterne. Det allerværste, vi kan gøre, er at tie stille. 🚫

JENS GALSCHIØT

(f. 1954) er uddannet som plade- og konstruktionssmed på Lindøværftet og er selvlært sølvmed og skulptør med eget værksted i Odense siden 1985.

Han rejste sin otte meter høje Skamstøtte af forvredne menneskekroppe i Hongkong i 1997, kort før kronkolonien blev givet tilbage til Kina.

I 24 år stod skulpturen på University of Hong Kong og dannede rammen for årlige mindeceremonier for massakren på Den Himmelske Freds Plads i Beijing i 1989, hvor hundredvis, måske tusinder, af fredelige og ubevæbnede studenter og demonstranter blev dræbt af kinesisk militær.

I Kina er det forbudt at mindes ofrene, og begivenheden er slettet fra historiebøgerne. Indtil skamstøtten blev revet ned i Hongkong i juledagene sidste år, var det det eneste officielle sted på kinesisk jord, hvor man kunne mindes og debattere massakren.

Resterne af Skamstøtten befinder sig i en container i Hongkongs havn. Det er endnu ikke lykket Galschiøt at få dem udleveret.

Døden i Ecuadors fængsler

Myndighederne i Andeslandet Ecuador har mistet kontrollen i fængslerne, hvor hundredvis af indsatte er døde under store massakrer. Familiemedlemmer sørger og kræver svar på, hvordan deres kære kan blive dræbt i statens varetægt?

Tekst: Lise Josefsen Hermann

Fotos: Andrés Yépez

Guayaquil, Ecuador:

Luften og stemningen er tung udenfor fængslet El Litoral i den ecuadorianske kystby Guayaquil. Her er fyldt med tungt bevæbnede politibetjente og soldater, og flere af dem er totalt maskerede med sorte elefanthuer. Sikkerhedskontrollen er stor ved indgangen, hvor vi - efter at have fået vores officielle ansøgning om adgang ignoreret - forsøger at få lov at komme ind i den yderste, mindst farlige, del af fængslet.

Af med bh'en og ingen kuglepenne, telefoner, papir eller hårelastikker er tilladt. Intet kamera, diktafon - og kun ét lag tøj. Det er en tydelig magtdemonstration fra soldaterne ved indgangen til landets største fængsel. De har travlt med at vise os, at det er dem, der bestemmer og har kontrollen.

Men det har de desværre ikke.

Siden december 2020 er mindst 390 mennesker blevet dræbt i Ecuadors fængsler. Efter den seneste massakre, hvor 44 mennesker den 9. maj i år blev dræbt, kaldte Amnesty International det for en "noget nær dødsdom" at blive fængslet i Ecuador.

Fængslet her i El Litoral dannede rammen om den blodigste fængsels-massakre i Ecuador nogensinde - og én af de blodigste i Latinamerika. Den foregik d. 28. september 2021. Mindst 119 indsatte døde.

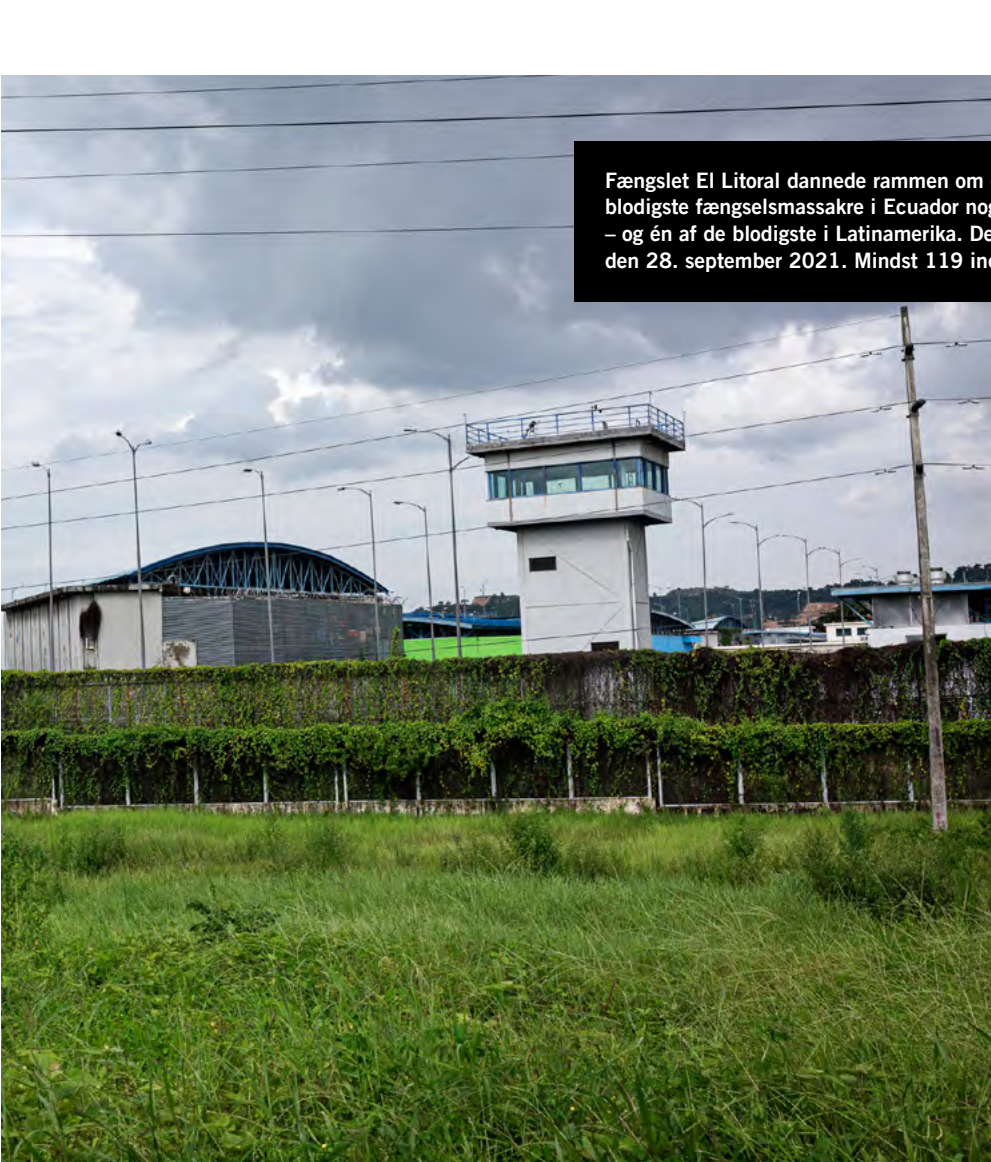
De fleste af dem var unge ecuadorianere, der havde været varetægtsfængslet for mindre forseelser. Nogle af dem havde endda fået en afgørelse om, at de ville blive løsladt.

Vi forsøger - ikke uden at være nervøse - at komme ind i fængslet. For hvis ikke staten kan garantere for fangernes sikkerhed, kan den jo i bund og grund heller ikke garantere for vores. På vej ind i fængslet hvisker én af soldaterne, som holder til ved indgangen mig i øret:

"No mires atrás" - kig ikke tilbage.

Troede fængslet var sikrere end gaden

Byen Durán, som er en del af metropolen Guayaquil, ligger en halv times kørsel fra El Litoral-fængslet. I kvarteret Cooperativa Jesús del Gran Poder bor flere familiemedlemmer til dræbte ved massakren i El Litoral sidste år.

Fængslet El Litoral dannede rammen om den blodigste fængselsmassakre i Ecuador nogensinde – og én af de blodigste i Latinamerika. Den foregik den 28. september 2021. Mindst 119 indsatte døde.

ne og én af sine arme. Der gik tre uger efter masakren, før familien fik liget udleveret.

”Den smerte som mor, som jeg har oplevet, ønsker jeg ikke, at nogen anden mor skal gennemleve”, siger Mirtha.

”Vi har mistet kontrollen”

Lige inden for de ydre mure i El Litoral fængslet er der installeret en militær lejr. Det ligner en scene fra en krigsfilm. Her er op mod 400 soldater. Ifølge Ecuadors grundlov har de ikke lov til at komme bevæbnet ind i den inderste del af fængslet, hvor fangerne opholder sig og er lukket inde.

”Der er fyldt med våben derinde. Jeg har selv set det. Og vi kan ikke garantere, at der ikke kommer flere våben ind. Vi har ærligt talt mistet kontrollen her,” lyder det fra lederen, løjtnant Oscar Castro, som vi som den eneste inden for murene får lov at tale officielt med.

Han sidder indenfor i et improviseret telt med presenning. I den ene side er der en tavle med tegninger over fængslet og mulige indgangsveje rundt omkring. Der står også nævnt navnene på de forskellige bander, og hvilke fløje, hver bande hører til i: Choneros – fra byen Chone. Lagartos – øglerne. Lobos – ulvene. Og så videre.

På grund af sikkerhedssituationen kan vi ikke komme længere og tale med fangerne selv. Vi kan kun se, hvor familiemedlemmer går igennem sikkerhedskontrollen for at komme på besøg. Vi opholder os en lille time herinde. Der er en trykket stemning og flakkende blikke. Af frygt og af ikke at stole på de andre her.

Alle ved, at der er fyldt med våben inde hos fangerne. Hvordan slipper de ind? Nogle af de statslige ansatte tillader det, hører vi igen og igen.

Banderne tog over

Der er kapacitet i Ecuadors fængsler til 29.897 indsatte. Men der er over 34.700 fanger i landets 37 fængsler, en betydelig overbelægning.

Den ecuadorianske stats offentlige fortælling om massakrerne handler i høj grad om, at det er kriminelle bander i landet, som har overtaget magten. At det handler om mexicanske narkokarteller og lokale bander.

Men ifølge lederen af menneskerettighedsorganisationen Comité Permanente por la »

Det er et ydmygt kvarter, og vi krydser den mudrede vej på nogle bjælker, der er lagt ud for at nå til huset hos Mirtha Preciado, eller rettere: ”mor til Tyron”, som hun selv præsenterer sig mellem tårerne, som hun ikke kan holde tilbage.

Der er gået næsten et halvt år, siden hendes ældste søn døde, 26 år gammel. Det skete i massakren i september sidste år.

”Alt dét, der skete, burde ikke være sket. Og den eneste ansvarlige er staten for ikke at garantere de indsatte liv,” lyder det hårdt fra Mirtha.

Tyron havde et problematisk forhold til stoffer, fortæller hun os, og han havde stjålet en mobiltelefon under pandemien. En dag i august 2020 så hun ham sidste gang, iført håndjern, klokken 23, efter hun var blevet ringet op af politiet.

”De sagde, at de ville overføre ham til fængslet. Det er det værste, der er sket i mit liv,” siger Mirtha. Og græder igen.

Tyron fik tre års fængsel og havde afsonet mere end et år af sin straf, da massakren skete.

”Jeg var ikke bange for at have ham i fængsel, for der var jo ikke sket de her massakrer på den måde, før. Jeg tænkte faktisk, at han var mere sikker i fængslet end på gaden, hvor han tog stoffer og begik ulovligheder. Men jeg tog fejl, virkeligheden var en anden.”

Tirsdag den 28. september så Mirtha nyheden om massakren på fangerne i fængslet, hvor hendes søn var indsat. Tyrons kæreste ringede og fortalte, at Tyron ikke længere svarede på telefonen.

Mirtha begyndte at tage på politistationen for at få information, men hun fik intet at vide. Der var videoer fra sociale medier, hvor flere mente at genkende Tyron. Men Mirtha ville ikke se dem. Rygterne om Tyrons død bare voksede og voksede, men myndighederne sagde intet til familien. Dagene gik.

Efter to uger blev hun ringet op, at de havde fundet et lig, der svarede til Tyrons kendetegn, hans tatoveringer, hans tænder, hans hår, farven på hans øjne. Men selve identifikationen var hun nødt til at gøre ved hjælp af et foto – at se hendes søns lig var for svært. Han var forbrændt, manglede bene-

Fængslerne i Ecuador er præget af ekstrem brutalitet, forklarer menneskerettighedsaktivisten Billy Navarrete.

» Defensa de los Derechos Humanos (CDH), Billy Navarrete, er der flere andre væsentlige årsager end de, som staten fremhæver. Menneskerettighedsaktivisten nævner statens egen manglende investeringer i fængselsvæsenet under Ecuadors foregående regering:

”Det mindre budget gjorde, at disse bander begyndt at spille en større rolle igen og at gå i konfrontation,” forklarer Billy Navarrete, som vi møder hos menneskerettighedsorganisationens kontor i Guayaquil. Mens vi taler med ham, kommer der hele tiden folk for at bede om deres hjælp – stort set hele tiden personer, som bor i de allerfattigste og farligste dele af Guayaquil.

Navarrete har været aktivist siden midten af 80'erne, hvor han var frivillig i Amnesty International i Ecuador. Han husker, hvordan der har været voldelige episoder i Ecuadors fængsler i flere perioder. Men det har aldrig været så blodigt som i 2021. Han vurderer, at baggrunden for denne nye blodigste periode i Ecuadors fængselshistorie også skal findes i manglende personale og overbelægning i fængslerne. Han nævner også, hvordan det for ham er tydeligt, at sikkerhedsstyrkerne – det nationale politi – står i ledtog med mafiaerne, som kontrollerer fængslerne.

Og så peger han på, at et af de nye kendetegn ved krisen i Ecuadors fængsler ikke blot er antallet af dødsofre, men også den ekstreme grusomhed, som finder sted i fængslerne:

”De traumer, som mennesker, der er frihedsberøvet, oplever, er torturlignende forhold. Men det er ikke kun dem, der er i fængsel, som må underkaste sig disse kriminelle organisationer. De overtager ikke kun fængslerne, men også de indsatte familiers liv”, lyder det fra menneskerettighedsaktivisten.

En mening med Tyrons død

Også i Mirtha Preciados familie mærkede de bandernes magt langt væk fra fængslernes mure. Tyron kunne ringe til dem og bede dem overføre penge til en bestemt konto for at betale for sin celle, for sin madras, for telefonen.

”Min mand betalte. Vi talte ikke mere om det, for Tyron kunne ikke tale privat.”

Den Interamerikanske Menneskerettighedskommission har for nylig løftet fingeren over for Ecuador på grund af situationen og anbefaler blandt andet, at staten sætter ind mod volden, reducerer antallet af indsatte og sikrer en bedre social reintegrations af tidligere indsatte.

Også fængselsvæsenet bør styrkes, så det grundlæggende kan sikre forhold, der er ”forenelige med den menneskelige værdighed”, lyder det fra kommissionen i en nylig udmelding om fængselskrisen i landet.

Siden Tyrons død har Mirthas liv ikke været det samme. Nok er han begravet og borte, men Mirtha Preciado har ikke tænkt sig at lade

drabet på sin søn gå i glemmebogen.

I dag har Mirtha lagt sag an mod den ecuadorianske stat. Og sammen med en gruppe af andre familiemedlemmer til dræbte fanger har de dannet en gruppe for at kæmpe for retfærdighed efter massakrerne.

Der er ikke kommet noget ud af Mirthas klage endnu, men kampen for retfærdighed skaber en lille smule håb hos hende:

”Det vil ikke give mig min søns liv tilbage. Det er jeg klar over. Men - vi er nødt til at skabe præcedens, vi er nødt til at sige, at nu er det nok, det her må ikke ske igen,” siger Mirtha Preciado. 🍷

Angrebet med Pegasus

Foto: Mira Marjanovic

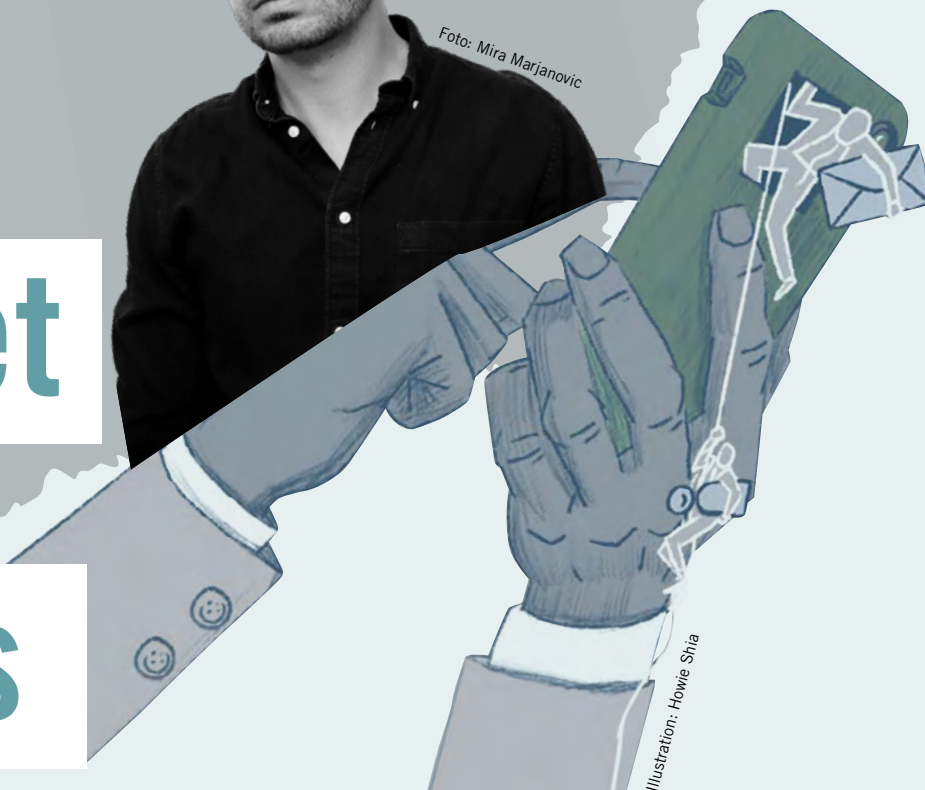

Illustration: Howie Shia

I månedsvis overvågede Ungarns myndigheder den undersøgende journalist Szabolcs Panyi ved hjælp af den dyrt indkøbte spyware Pegasus. I dag kæmper landets menneskerettighedsorganisationer for at standse ulovlig overvågning i Ungarn, hvor myndighederne har erkendt brugen af Pegasus, men hævder, at overvågningen er legitim.

Af Bjarke Windahl Pedersen

I begyndelsen af 2021, mens covid-19 stadig dikterede hjemmearbejde, var Szabolcs Panyi i gang med en gruppechat med et hold internationale journalister. Ligesom han selv arbejdede de på at afdække, hvordan stater verden over misbruger overvågningsprogrammet Pegasus til at forfølge aktivister, journalister og menneskerettighedsforkæmpere.

Men nu fik Szabolcs Panyi af sine kollegaer overbragt nyheden om, at også hans egen telefon havde været inficeret med Pegasus.

Og så flippede han ud: ”Fuck! Der er nogle mennesker, som nu

får problemer på grund af mig”, var den første tanke hos Szabolcs Panyi. I en årække har han dækket national sikkerhed i Ungarn, herunder ikke mindst Ruslands indflydelse i landet. I dag arbejder han for det undersøgende medie Direkt36.

” Min næste tanke var: Hvordan kan jeg forsvare mig selv imod det her? Min tredje: Hvilken slags data har de taget fra min telefon?”

Det er snart et år siden, at Pegasus-projektet, et samarbejde mellem journalister i en række lande, assisteret af Amnesty International som teknisk partner, »

» kunne offentliggøre, at spywaren Pegasus, udviklet af israelske NSO Group, var blevet misbrugt i en række lande, herunder Saudi-Arabien, Bahrain, Indien, Marokko, Mexico og Ungarn.

På en lækket liste mePå en lækket liste med telefonnumre på mere end 50.000 mulige overvågningsmål var også mere end 300 ungarske telefonnumre, blandt dem nummeret på Szabolcs Panyi, som vi møder i maj på en kaffebar i den centrale del af Budapest.

På bordet imellem os har han fra begyndelsen af interviewet lagt sin telefon frem.

Den vender vi tilbage til.

”De ledte efter mine kilder”

Teknologer fra Amnestys Security Lab undersøgte telefoner tilhørende fredelige aktivister, akademikere, advokater og journalister, som muligvis var inficeret med Pegasus, heriblandt Szabolcs Panyi.

Hans iPhone blev inficeret ved et såkaldt zero-click-angreb igennem programmet iMessage. Det vil sige, at angriberen udnyttede en sårbarhed i programmet på telefonen og skaffede sig adgang, uden at Panyi selv havde foretaget sig noget.

Amnestys tekniske analyse afdækkede, hvornår Pegasus konkret var brugt på hans telefon, hvilket gav ham mulighed for at genbesøge sine egne aktiviteter på de samme datoer.

”Jeg opdagede et sammenfald mellem aktiviteten i overvågningen og de henvendelser, jeg rettede til ungarske myndigheder om at kommentere på mine historier”, fortæller Szabolcs Panyi.

Med andre ord: Når Panyi eksempelvis kontaktede Indenrigsministeriet, der som overordnet myndighed styrer brugen af Pegasus i Ungarn, for en kommentar til sine historier, blev Pegasus få dage efter anvendt til at stjæle informationer fra hans telefon. Noget som netop Pegasus kan, idet personerne bag overvågningen ikke blot kan læse mails, kalendere, beskeder og lignende, men også kan tænde for en telefons kamera og mikrofon og følge med i alt.

Mængden af data, som blev udtrukket fra Panyis telefon, var imidlertid relativt lille. Derfor antager han selv, at der ikke er sendt video fra hans telefon til hans overvågere. I stedet var det hans mails, hans kalender, udkast til artikler og lignende, som overvågerne tiltvang sig indblik i, vurderer han:

”Der var intet pinligt, som de kunne have fundet. Eller... hvis de tændte kameraet, mens jeg var i seng med min kæreste, eller mens jeg tog et bad, var det selvfølgelig

pinligt. Men det virkede ikke som om, at de ledte efter den slags materiale. De ledte efter mine kilder”, siger Panyi.

Alligevel blev han personligt påvirket af overvågningen:

”Mit privatliv blev invaderet. Og det påvirkede mig også. Min paranoia.... Det er ikke godt for ens mentale helbred. Min følelse af sikkerhed forsvandt.”

Amnesty i myndighedernes søgelys

Da overvågningen af journalisterne i Ungarn blev afsløret, krævede Amnesty og flere andre svar fra myndighederne om, hvorvidt Ungarns regering havde indkøbt Pegasus og stod bag overvågningen.

I lang tid undgik Viktor Orbáns Fidesz-regering at svare klart på anklagerne. Men i november kom et fremtrædende medlem af regeringspartiet, formanden for parlamentets forsvarskomite, til at referere fra et lukket møde og bekræftede over for en journalist, at myndighederne ganske rigtigt overvågede ved hjælp af Pegasus. Men - insisterede han - overvågningen var legitim, og alle regler var overholdt.

”Min følelse af sikkerhed forsvandt”

Szabolcs Panyi, journalist

Samme konklusion nåede Ungarns myndighed for databeskyttelse og informationsfrihed, som i februar afsluttede sin undersøgelse af den ungarske Pegasus-skandale. Her frikendte data-myndigheden den ungarske stat for enhver anklage om ulovlig overvågning, hvilket Amnesty i Ungarn i dag kalder ”ikke overraskende”.

Men datamyndigheden nøjedes ikke med at frikende myndighederne. Tværtimod meldte myndigheden offentligt ud, at de ”parter”, som havde afdækket overvågningen af Pegasus i Ungarn, muligvis havde forbrudt sig imod landets love. Den anklage syntes ikke mindst rettet mod Amnesty i Ungarn, som i den offentlige del af myndighedens rapport blev nævnt mere end 60 gange på de i alt 55 offentlige tilgængelige sider af rapporten.

På Amnesty Ungarns kontor, som ligger i en nedslidt, men tidligere mondæn, lejlighed tæt på Ungarns parlament og en række ministerier, møder vi Áron Demeter, programdirektør i Amnesty Ungarn. Han kalder det ”skamfuldt”, at hele den officielle del af undersøgelsen handler om, hvordan Pegasus virker, og hvad Amnesty angiveligt skulle have gjort galt.

”Det, som burde have været undersøgt, er, hvordan det kunne gå til, at ungarske myndigheder i hemmelighed udspionerede undersøgende journalister og oppositionsledere”, siger Áron Demeter.

Han peger desuden på, at Ungarns lovgivning om overvågning i sig selv er problematisk, idet Justitsministeriet kan godkende enhver overvågning uden uafhængig kontrol. Af samme grund underkendte Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol allerede tilbage i 2016 den ungarske overvågningslovgivning, men dommen har endnu ikke fået Ungarns regering til at rette ind.

Retssager på vej

I dag er spørgsmålet om Ungarns overvågning muligvis atter på vej til Menneskerettighedsdomstolen. Det arbejder i hvert fald den ungarske menneskerettighedsorganisation Hungarian Civil Liberties Union for.

På vegne af flere af de overvågede borgere i Ungarn, herunder Szabolcs Panyi, forbereder organisationen både klagesager i Ungarn og retssager i udlandet. Dels forsøger organisationen at hjælpe de overvågede med at få indsigt i de data, staten har indsamlet om dem. Dels forbereder man sig på om nødvendigt at føre en ny retssag ved Menneskerettighedsdomstolen i Strasbourg. Og endelig samarbejder man med en israelsk advokat om at føre en sag i Israel imod både NSO Group og det israelske forsvarsministerium, som er ansvarlig for de eksporttilladelser, som muliggør NSO Groups globale salg af Pegasus til statslige kunder verden over. Ved at eksportere Pegasus til Ungarn, hvis lovgivning i forvejen er underkendt af Menneskerettighedsdomstolen, har man forbrudt sig imod sit ansvar for menneskerettighederne, lyder argumentationen blandt andet.

Risikoen for, at Ungarns regering måtte ignorere endnu en europæiske dom, afskrækker ikke, forklarer Ádám Remport, som er juridisk rådgiver ved Hungarian Civil Liberties Union.

For dels vil en mulig afgørelse ved Menneskerettighedsdomstolen også kunne styrke beskyttelsen af borgere i andre

Ungarere protesterede i juli sidste år i Budapest over statens overvågning af journalister og andre, som intet kriminelt har foretaget sig.

europæiske lande imod ulovlig overvågning med Pegasus. Og dels vil den give de overvågede ungarske borgere moralsk oprejsning:

“Vi er en NGO, som beskytter menneskerettighederne. Vi kan ikke tillade os andet end at gøre alt, hvad vi kan, for at skabe fremskridt i vores klienters sager og for menneskerettighederne generelt”, siger Ádám Rempört.

I selskab med gangstere

For Szabolcs Panyi var beskeden om selv at været blevet angrebet med Pegasus, der ikke blot er et sofistikeret, men også et særdeles dyrt våben, ikke det eneste chok.

Da han i sit journalistiske gravearbejde sammen med en kollega begyndte at identificere nogle af de ungarske borgere bag de vrige lakkede telefonnumre, blev det klart for ham, hvilket selskab han selv og en håndfuld andre journalister var kommet i.

“Gangstere, kendte kriminelle involveret i narkohandel, prostitution, voldelige forbrydelser. Vi kunne også identificere mål, som måske kunne være en del af en antiterrorundersøgelse. At nogle betragter mig som lige så farlig eller interessant for national

sikkerhed som én med potentielle bånd til terrorceller... det er ikke en god følelse”, siger Panyi.

Han traf tidligt en beslutning om at stå offentligt frem omkring overvågningen af ham selv, selvom det kunne betyde, at kilder i mindre grad ville kontakte ham fremover. Dermed kan overvågningen også vise sig at blive endnu en hindring for det journalistiske arbejde i Ungarn, hvor landets uafhængige medier er blevet decimerede, siden Fidesz-regeringen trådte til i 2010. Og hvor Viktor Orbán af den internationale organisation Reporters Without Borders sidste år blev karakteriseret som et “rovdyr for pressefriheden”.

Telefonen på bordet

På caféen i Budapest banker musikken ud af højtaleren. Kaffemaskinen bag baren skummer højlydt, og det bipper med mellemrum højlydt igennem caféen, når andre kunders små elektronikbrikker blinker for at signalere, at deres bestilling er klar.

Szabolcs Panyi har ikke talt om noget, som ikke tåler offentlighedens lys, fortæller han selv. Men alligevel er det svært ikke at være

opmærksom på hans telefon, som ligger der på bordet lige imellem os.

Hvad gør han i dag for sikre sig, at ingen har adgang til den? At ingen læser med i hans mails, lytter med via hans mikrofon, kigger med ved hjælp af hans kamera?

“Selv da jeg blev angrebet, var jeg forsigtig. Jeg tog den ikke med mig til alle møder. Og i dag bruger jeg mere offline måder til at opbevare og behandle informationer. Jeg ved, at de ikke kan finde ting, som de kan bruge imod mig retligt”, siger han og tilføjer:

“Efter et bestemt punkt kan du ikke gøre mere. Vi er afhængige af vores mobile enheder. Du kan ikke leve dit liv i 2022 uden dem, især ikke under corona. Så det er en risiko, jeg tager på mig.”

Har sagen fået ham til at genoverveje sit arbejde som undersøgende journalist i Ungarn?

“Nej. Det motiverede mig til at fortsætte. Det forsikrede mig faktisk om, at selvom regeringen ignorerer mine forespørgsler om interviews, så følger den med i mit arbejde. De går op i, hvad jeg skriver. De har bare en noget særpræget måde at vise deres interesse for mig på...”

AKTIVISME OG ARRANGEMENTER

HAR DU EN GOD IDÉ?

I år har vi i Amnesty Danmark fokus på krigsforbrydelser i Ukraine, flygtninges rettigheder og ytringsfrihed i Rusland. Og vi har brug for din hjælp!

Uanset om du er ung aktivist eller rutineret frivillig, vil vi meget gerne høre fra dig. Hvordan kan vi med vores kampagner bedst forsvare flygtninges rettigheder? Hvordan sørger vi for, at ingen glemmer, at forbrydelserne i Ukraine skal undersøges og retsforfølges? Hvordan støtter vi bedst de russiske borgere, som taler Putins styre imod?

Måske kan dit forslag til en kampagne, et event eller lignende være præcis det, vi mangler.

Skriv til
aktivisme@amnesty.dk

PÅ VEJ TIL NORDIC YOUTH

20årige Line Junk fra Esbjerg er frivillig i Amnesty og på vej til Finland, hvor unge aktivister fra de nordiske lande mødes til fem dage med fokus på Israels apartheid mod palæstinensere.

Hvad er din forventning til årets Nordic Youth Conference i Finland?:

Jeg forventer at møde en masse seje mennesker, som er lige så engageret i menneskerettigheder, som jeg selv er. Det bliver fedt at være i et rum med andre, som kæmper for præcis det samme som mig, og at vi kan dele den passion og fremme vores aktivisme. Jeg ser frem til at udvide mit internationale netværk og udvikle min internationale aktivisme. Jeg glæder mig så meget til at lære mere om årets tema, som er Israels apartheid mod palæstinensere. Jo mere viden, vi har, jo bedre aktivisme kan vi lave.

UNGDOMSREPRÆSENTANT TIL AMNESTYS BESTYRELSE

Aktivisten Amalie Hallberg er en af kræfterne bag den nye vedtægtsændring, der betyder, at Amnesty Danmark fra næste år kommer til at have en fast ungdomsrepræsentant i sin bestyrelse. Her fortæller hun, hvorfor en permanent plads til ungdommen er vigtigt.

"Det har været en lang rejse med vedtægtsændringerne! Den begyndte for tre år siden,

Efter to år med nedlukning og en masse online aktivisme – hvad glæder du sig mest til, når du nu skal møde medaktivister på tværs af landegrænser?

Jeg blev en del af Amnesty Youth lige efter Danmark lukkede ned. Så online-aktivisme var det eneste, jeg kendte til. Snakken om kampagneidéer fungerede supergodt over zoom, fordi det var muligt for mig at være med fra Esbjerg uden at skulle tage et tog til København. Men efter Danmark er åbnet igen, kan jeg mærke, at det simpelthen er fedest at lave aktivisme sammen med andre, væk fra en skærm. Det var et super godt alternativ, og vi lærte meget under nedlukningen, men jeg er bare så glad for, at vi nu også har mulighed for at ses i virkeligheden. Jeg er vant til at lære fra andre danske aktivister, og jeg glæder mig til at se, hvordan de andre nordiske lande laver aktivisme, og hvad der fungerer godt for dem. De tips vil jeg kunne bringe med hjem til Danmark og forbedre min aktivisme her.

da Malene Posselt og jeg begyndte at arbejde på en højere plan for organisationen. Her så vi et behov for en bestyrelsesplads til unge. Vi har siden brugt et halvt år på at arbejde højintensivt på ændringsforslaget til vedtægterne og snakket med andre sektioner med øremærkede ungepladser i hovedbestyrelsen. Hovedbestyrelsen var heldigvis rigtig positiv og havde lyst til at sætte sit navn på forslaget sammen med os. Det har virkelig været et hjertebrøstprojekt, og vi har delt mange glædestårer, efter at vedtægterne blev ændret på landsmødet i april.

En stor del af Amnesty er os unge aktivister, og det er vigtigt, at vi bliver repræsenteret på et højt niveau, så vores engagement er afspejlet i bestyrelsen. Samtidig skal Amnesty være en organisation, hvor der er plads til, at man udvikler sig. Det bliver tydeligt, når man kan se, hvilke muligheder man har. En plads i bestyrelsen er ikke det endegyldige svar på den opgave, for alle har forskellige kompetencer og ikke alle har lyst til at lave bestyrelsesarbejde. Men jeg håber, at den øremærkede ungeplads i bestyrelsen er en inspiration for hele organisationen og kan åbne op for ungepladser andre steder i organisationen, for eksempel inden for politik eller kommunikation. Min drøm er, at unge kan være involveret i alle Amnestys mange processer."

NY BESTYRELSE

Efter afstemningen på Amnesty International Danmarks landsmøde er bestyrelsens medlemmer:

Solveig Nisbeth Henriksen – Leder

Nete Kyndesen – Viceleder

Kristoffer Nilas Olsen – Kasserer

Yurdal Cicek – Bestyrelsesmedlem

Amalie Hallberg – Bestyrelsesmedlem

Mikala Satiya Rørbech – Bestyrelsesmedlem

Erika Akariguame Armengol Sloth – Bestyrelsesmedlem

Niels Andersen – Suppleant

PRIDE RULLER OVER DANMARK

I de seneste uger har regnbueflaget vajet i byer som Odense, Århus og Åbenrå. Og resten af sommeren er Amnesty Danmark med til at fejre lgbt+-rettigheder i en række øvrige danske byer.

Find din lokale Pride, bliv klogere på Pridens historie og læs mere om, hvorfor vi har stadig al mulig grund til at kæmpe for lgbt+-borgernes menneskerettigheder på www.amnesty.dk/pride

NEJ TIL SPORTS WASH ING

Efter et årti med grov udnyttelse af migrant-arbejdere fløjtes verdens største sportsbegivenhed, VM i herrefodbold, om få måneder i gang i Qatar.

Amnesty har i årevis afdækket krænkelserne i Qatar, og vores arbejde stopper ikke med slutrunden.

Vi kræver en ansvarlig sport, og vi sørger for, at stater ikke kan skjule deres menneskerettighedsproblemer bag glamourøse sportsbegivenheder.

Følg med i arbejdet på amnesty.dk/sport